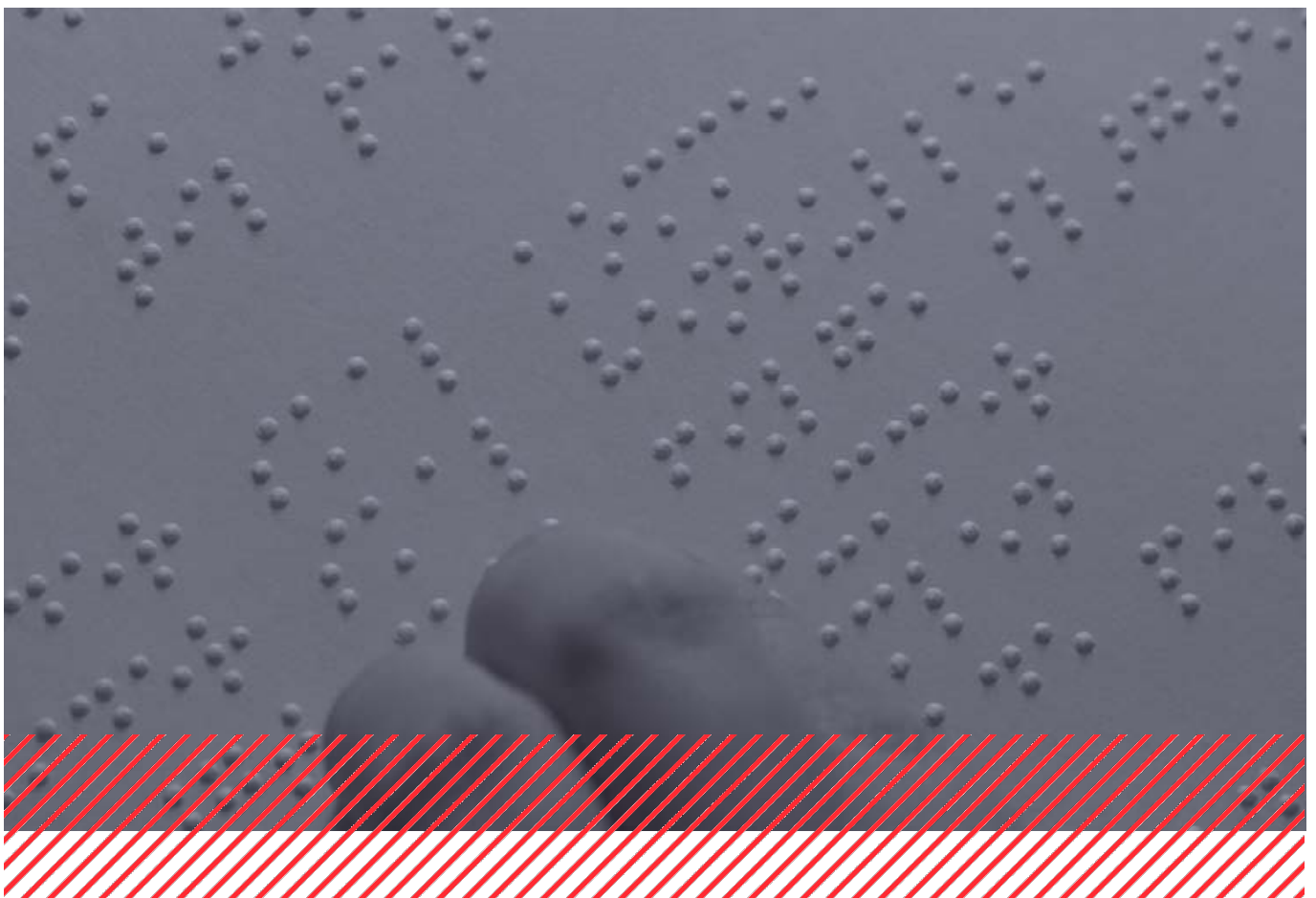


Notat

# Personer med fysiske handicap og psykiske lidelser

Sammenhæng mellem personkarakteristika og beskæftigelsesmuligheder



Malene Rode Larsen & Mona Larsen

*Personer med fysiske handicap og psykiske lidelser – Sammenhæng mellem personkarakteristika og beskæftigelsesmuligheder*

© VIVE og forfatterne, 2018

E-ISBN: 978-87-7119-493-7

Projekt: 100062

**VIVE – Viden til Velfærd**

**Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd**

Købmagergade 22, 1150 København K

[www.vive.dk](http://www.vive.dk)

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

# Forord

Det er velkendt, at personer med fysiske handicap i større omfang er i beskæftigelse end personer med psykiske lidelser. Formålet med dette notat er at forøge den eksisterende viden om, hvorfor der er forskel på de to gruppers beskæftigelsesomfang. Vi undersøger, om forskelle mellem de to grupper, hvad angår en række målbare personkarakteristika og deres sammenhæng med gruppernes beskæftigelses sandsynlighed, spiller en rolle i denne forbindelse. De undersøgte personkarakteristika er: a) personforhold som fx alder, etnisk oprindelse, uddannelse og sværhedsgrad af handicap, b) personlighedstræk som fx grader af udadvendthed og omgængelighed og c) oplevet omfang af social støtte.

Undersøgelsen er finansieret af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

*Malene Rode Larsen og Mona Larsen*

2018

# Indhold

Sammenfatning .....	5
Større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap .....	6
1    Om undersøgelsen .....	7
1.1    Formål .....	7
1.2    Data .....	7
1.3    Metode .....	12
2    De to grupper personkarakteristika .....	14
3    Analyseresultater .....	16
3.1    Sammenhæng mellem personkarakteristika og beskæftigelsessandsynlighed .....	16
3.2    Forskellige sammenhænge for de to grupper .....	17
3.3    Opsamling .....	23
Bilag 1    Deskriptiv statistik .....	25
Bilag 2    Resultater af regressionsanalyser .....	26
Litteratur .....	27

# Sammenfatning

Personer med fysiske handicap er i større omfang i beskæftigelse end personer med psykiske lidelser. Tal for 2016 viser, at mens 62 pct. af alle personer med fysiske handicap er i beskæftigelse, gælder dette kun 38 pct. af alle personer med psykiske lidelser. Formålet med dette notat er at forøge den eksisterende viden om, hvorfor der er forskel på de to gruppers beskæftigelsesomfang. Til dette formål tager vi afsæt i en række målbare personkarakteristika, nemlig:

- personforhold som fx alder, etnisk oprindelse, uddannelse og sværhedsgrad af handicap
- personlighedstræk som fx grader af udadvendthed og omgængelighed
- det oplevede omfang af social støtte.

Den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap kan hænge sammen med, at de udvalgte personkarakteristika:

- forøger denne gruppes beskæftigelsesandsynlighed (mest)
- karakteriserer relativt flest i denne gruppe og/eller
- *både* forøger gruppens beskæftigelsesandsynlighed (mest) og karakteriserer relativt flest i denne gruppe.

Notatets datagrundlag er survey-data for 2016 fra *Survey of Health, Impairment and Living Conditions in Denmark* (SHILD), der er koblet med registerdata.

Vi tager udgangspunkt i personer, der i surveyen har oplyst, at de har et eller flere fysiske handicap og/eller psykiske lidelser. Vi afgrænser her personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser<sup>1</sup> til dem, der vurderes at have mulighed for at have beskæftigelse som sin hovedaktivitet, da surveyen blev gennemført. Personer, der enten var under uddannelse, havde forladt arbejdsmarkedet eller ikke havde oplyst sin hovedaktivitet, er frasorteret.

Frasorteringen indebærer, at vi står tilbage med 71 pct. af de personer, der angiver at have fysiske handicap, og 58 pct. af dem, der ifølge eget udsagn har psykiske lidelser. De udvalgte personer med psykiske lidelser er med andre ord en mere selekteret gruppe. Dette kan i vid udstrækning tilskrives, at personer med psykiske lidelser i højere grad end personer med fysiske handicap er under uddannelse på undersøgelsestidspunktet – en forskel, der givetvis (bl.a.) hænger sammen med, at personer med psykiske lidelser i gennemsnit er yngre. En sammenligning af de frasorterede personer med psykiske lidelser, som er under uddannelse, med de personer med psykiske lidelser, der indgår i analysen, viser, at relativt flere i førstnævnte gruppe har et godt helbred, mens relativt færre har et større handicap. Dette taler for, at der blandt de frasorterede med psykiske lidelser findes nogle, der potentielt har gode beskæftigelsesmuligheder. Dette er vigtigt at have in mente ved læsning af dette notats resultater.

For de personer, der er udvalgt til denne undersøgelse, gælder, at hele 86 pct. af personerne med fysiske handicap og 65 pct. af personerne med psykiske lidelser er i beskæftigelse. Notatets hovedresultater for disse grupper skitseres i det følgende.

---

<sup>1</sup> Personer, der både har fysiske handicap og psykiske lidelser, er udeladt.

## Større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap

Sammenhængen mellem de enkelte personkarakteristika og den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap er:

- *Alder*: Er man under 50 år, er beskæftigelsessandsynligheden mindre for personer med psykiske lidelser end for personer med fysiske lidelser. Samtidig er relativt flere i førstnævnte gruppe under 50 år
- *Familietype*: Personer med fysiske handicap har større beskæftigelsessandsynlighed, hvis de er gift eller samlevende end hvis de er enlige. For personer med psykiske lidelser er der til gengæld ingen sammenhæng mellem beskæftigelsessandsynlighed og om man er gift/samlevende eller enig. Samtidig er relativt flere i førstnævnte gruppe gift eller samlevende
- *Helbred*: Personer med fysiske handicap har større beskæftigelsessandsynlighed end personer med psykiske lidelser, hvis de har et (virkelig) godt helbred
- *Uddannelse*: Jo højere uddannelsesniveau man har, jo større er beskæftigelsessandsynligheden. Har man kun grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau, er sandsynligheden for at være i beskæftigelse mindre for personer med psykiske lidelser end for personer med fysiske handicap. Samtidig er der relativt flere i den førstnævnte gruppe, der kun har en grundskoleuddannelse
- *Udadvendthed*: Personer med fysiske handicap har større beskæftigelsessandsynlighed, hvis de er udadvendte. For personer med psykiske lidelser er der til gengæld ingen sammenhæng mellem beskæftigelsessandsynlighed og grad af udadvendthed. Samtidig er relativt flere i førstnævnte gruppe udadvendte
- *Emotionel stabilitet*: Begge gruppers beskæftigelsessandsynlighed stiger, jo mere emotionelt stabile de er. Men personer med fysiske handicap er mere emotionelt stabile
- *Oplevelse af at få social støtte*: Begge gruppers beskæftigelsessandsynlighed stiger, jo mere social støtte, de oplever at få. Men personer med fysiske handicap oplever i større omfang at få social støtte.

Af de nævnte sammenhænge ser forskelle, hvad angår helbred og oplevelsen af at få social støtte, ud til at spille en mindre rolle. Det skal også bemærkes, at der ikke er nævneværdige forskelle mellem de to grupper, hvad angår sammenhængen mellem beskæftigelsessandsynligheden og køn, etnisk oprindelse, sværhedsgrad af handicap, alder ved handicappets opståen samt grader af samvittighedsfuldhed, åbenhed og omgængelighed. Der er dog det forbehold, at relativt få personer i det undersøgte datamateriale har ikke-vestlig oprindelse. Det kan ikke udelukkes, at analyser på et større datamateriale ville vise, at etnisk oprindelse gør en forskel.

# 1 Om undersøgelsen

I dette afsnit beskriver vi formålet med notatet. Desuden redegør vi for de datakilder og metoder, som vi har anvendt i de gennemførte analyser.

## 1.1 Formål

Formålet med dette notat er at forøge den eksisterende viden om, hvorfor personer med fysiske handicap i større omfang er i beskæftigelse end personer med psykiske lidelser. Vi undersøger, om forskelle, hvad angår en række målbare personkarakteristika og deres sammenhæng med gruppernes beskæftigelsessandsynlighed, spiller en rolle i denne forbindelse. De personkarakteristika, der indgår i denne undersøgelse, er a) personforhold som fx alder, etnisk oprindelse, uddannelse og sværhedsgrad af handicap, b) personlighedstræk som fx grader af udadvendthed og omgængelighed og c) oplevet omfang af social støtte. Vi undersøger for det *første*, hvilke ligheder og forskelle der er mellem de to grupper, når det gælder deres sammensætning på de nævnte personkarakteristika. For det *andet* belyser vi, hvilke af de nævnte personkarakteristika, der hænger positivt eller negativt sammen med, om personer med henholdsvis fysiske handicap og psykiske lidelser er i beskæftigelse eller ej. For det *tredje* undersøger vi, om disse sammenhænge er forskellige for de to grupper.

## 1.2 Data

Det primære datagrundlag for dette notat er survey-data for 2016 fra *Survey of Health, Impairment and Living Conditions in Denmark* (SHILD). Disse data er koblet med registerdata. De anvendte data er beskrevet i det følgende.

### 1.2.1 SHILD og registerdata

SHILD er en stikprøvebaseret spørgeskemaundersøgelse for et repræsentativt udsnit af den danske befolkning i alderen 16-64 år. I SHILD indgår bl.a. en række spørgsmål om handicap, længerevarende helbredsproblemer og levevilkår. SHILD er senest gennemført i 2016<sup>2</sup>. SHILD 2016 indeholder som noget nyt bl.a. information om personlighedstræk, se afsnit 1.2.3.

De grupper, som er genstand for en spørgeskemaundersøgelse, er ikke lige tilbøjelige til at deltage og er heller ikke lige kontaktbare. Derfor kan sammensætningen af deltagere i en sådan undersøgelse afvige fra sammensætningen af befolkningen som helhed. I SHILD 2016 er mænd, yngre personer, personer uden beskæftigelse og personer, der højst har en grundskoleuddannelse som højest fuldførte uddannelse, underrepræsenterede. Vi arbejder med vægtede data for i videst muligt omfang at korrigere for disse skævheder.

SHILD 2016 omfatter i alt 22.771 respondenter (ud af en bruttostikprøve på 38.000 personer), hvoraf 2.230 har besvaret spørgeskemaet delvist. Vi har frasorteret respondenter med delvise besvarelser. Dette giver en nettostikprøve på 20.451 personer svarende til en svarprocent på 53,8. Heraf har 3.660 personer oplyst, at de har et eller flere fysiske handicap og/eller psykiske lidelser (herefter samlet benævnt 'personer med handicap'<sup>3</sup>). Vi har foretaget en række yderligere afgrænsninger af

<sup>2</sup> Danmarks Statistik har stået for dataindsamlingen, som er gennemført i perioden fra 30. september 2016 til 5. februar 2017.

<sup>3</sup> Personer med længerevarende sygdomme indgår ikke – til forskel fra tidligere SFI-undersøgelser af personer med handicap, fx Larsen & Larsen (2017) – i gruppen af 'personer med handicap'.

data, der giver os en analysepopulation på i alt 2.316 personer med handicap i alderen 16-64 år. Disse afgrænsninger er beskrevet i afsnit 1.2.2 om "Undersøgte grupper".

Til SHILD 2016 har vi koblet en række registre fra Danmarks Statistik, der giver os supplerende oplysninger om etnisk oprindelse, familietype og højst fuldførte uddannelsesniveau. For en nærmere beskrivelse af disse variable, se afsnit 1.2.3.

## 1.2.2 Undersøgte grupper

I dette notat belyser vi sammenhængen mellem en række målbare personkarakteristika og beskæftigelsesmulighederne for personer med forskellige typer af handicap. Vi tager udgangspunkt i to grupper af personer med handicap:

- Personer med et eller flere fysiske handicap, herunder:
  - Problemer med arme, hænder, ben, fødder, ryg eller nakke, fx gigt
  - Blindhed eller synsnedsættelse trods briller eller kontaktlinser
  - Døvhed
  - Nedsat hørelse trods høreapparat eller Cochlear Implant
  - Talebesvær.
- Personer med en eller flere psykiske lidelser, herunder:
  - Lidelse, der skyldes brug af alkohol eller euforiserende stoffer
  - Stemmehøring, skizofreni og psykose
  - Depression, mani og bipolar lidelse (maniodepressiv)
  - Stress, fobier, forskellige former for angst, OCD og posttraumatisk stresssyndrom (PTSD)
  - Personlighedsforstyrrelse, herunder borderline
  - Autisme, Aspergers Syndrom
  - ADHD, ADD
  - Spiseforstyrrelse
  - Anden psykisk lidelse.

Antallet af personer i vores analysepopulation fremgår af tabel 1.1. I opgørelsen skelner vi mellem personer med fysiske handicap, personer med psykiske lidelser og personer med begge typer af handicap. Det fremgår, at af de 3.660 personer, der angiver at have et handicap, har 374 både fysiske handicap og psykiske lidelser. Disse personer frasorteres, fordi datagrundlaget er for spinkelt til at gennemføre selvstændige analyser for denne gruppe. Vi frasorterer desuden personer, der på undersøgelsestidspunktet enten var under uddannelse eller havde trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet.<sup>4</sup> Frasorteringen skal ses i lyset af, at vi har valgt kun at inddrage personer i analyserne, som kan forventes at have mulighed for at have beskæftigelse som sin hovedaktivitet. Endelig frasorterer vi personer, som svarede "andet"<sup>5</sup> på spørgsmålet om, hvad der var deres hovedbeskæftigelse på undersøgelsestidspunktet.<sup>6</sup> Dermed står vi tilbage med 1.587 personer, der har fysiske handicap, og 729 personer, der har psykiske lidelser.

---

<sup>4</sup> Personer, der har forladt arbejdsmarkedet, omfatter førtidspensionister uden job, efterlønsmodtagere, personer på fleksydelse og folkepensionister.

<sup>5</sup> Spørgeskemaet giver ikke mulighed for at uddybe, hvad "andet" dækker over for den enkelte. Hovedaktiviteten for personer, der har svaret "andet", er derfor uoplyst for os.

<sup>6</sup> De øvrige svarmuligheder var "topledelse (adm. dir./kontorchef)", "liberale erhverv (fx praktiserende læge/advokat/revisor)", "selvstændig erhvervsdrivende eller medhjælpende ægtefælle", "lønmotager uden ledelsesansvar", "lønmotager med ledelsesansvar", "arbejdsledig på dagpenge, ledighedsydelse", "arbejdsledig på kontanthjælp, ressourceforløb", "ansat i flexjob", "førtidspensionist med skånejob, beskyttet beskæftigelse, bijob", "førtidspensionist uden job", "sygedagpengemodtager, i gang med jobafklaring", "hjemmegående husfar/husmor", "efterlønsmodtager, fleksydelse", "folkepensionist" og "under uddannelse, inkl. skoleelev".



**Tabel 1.1** Status for personer med handicap, i alt og særskilt for fysisk handicap, psykisk lidelse og både fysisk handicap og psykisk lidelse. Antal observationer.

	Fysisk handicap	Psykisk lidelse	Både fysisk handicap og psykisk lidelse	Handicap, i alt
Status for personer med handicap				
Under uddannelse	110	213	22	345
Har forladt arbejdsmarkedet <sup>1</sup>	343	191	95	629
"Andet" <sup>2</sup>	55	58	21	134
I analysepopulation	1.587	729	236	2.552
I alt	2.095	1.191	374	3.660

Note: <sup>1</sup> Se fodnote 4. <sup>2</sup> Se fodnote 5 og 6.

Kilde: SHILD16.

**Tabel 1.2** Status for personer med handicap, i alt og særskilt for fysisk handicap og psykisk lidelse. Procentvis fordeling.

	Fysisk handicap	Psykisk lidelse	Handicap, i alt
Status for personer med handicap			
Under uddannelse	6,6	19,3	11,3
Har forladt arbejdsmarkedet <sup>1</sup>	18,8	17,2	19,0
"Andet" <sup>2</sup>	3,4	5,7	4,8
I analysepopulation	71,2	57,9	65,0
I alt	100,0	100,1	100,1
I alt, uvægtet antal	2.095	1.191	3.660

Note: <sup>1</sup> Se fodnote 4. <sup>2</sup> Se fodnote 5 og 6.

Kilde: SHILD16.

Udvælgelseskriterierne indebærer, at de udvalgte personer med en psykisk lidelse er en mere selekteret gruppe end de udvalgte personer med fysiske handicap. For dem af de adspurgte i SHILD, der har fysiske handicap, er det således 71,2 pct., der indgår i denne undersøgelse mod 57,9 pct. af de adspurgte, der har psykiske lidelser, se tabel 1.2. Forskellen er især en følge af, at personer med psykiske lidelser i større omfang er under uddannelse på undersøgelsestidspunktet – en forskel, der givetvis (bl.a.) er en følge af, at gennemsnitsalderen i denne gruppe er lavere.

De frasorterede personer med psykiske lidelser, der er under uddannelse, adskiller sig på en række punkter fra de personer med psykiske lidelser, der er udvalgt til denne undersøgelse. Relativt flere af personerne under uddannelse er kvinder, deres gennemsnitsalder er (som forventet) betydeligt lavere, relativt flere af dem har et godt eller virkelig godt helbred, relativt færre af dem har et større handicap, og de var i gennemsnit yngre, da deres handicap opstod (ej vist). Forskellene mht. helbred og sværhedsgrad af handicappet taler for, at der blandt de frasorterede personer med psykiske lidelser, der er under uddannelse, formentlig findes nogle, der potentielt har bedre beskæftigelsesmuligheder end de personer med psykiske lidelser, der indgår i denne undersøgelse. Det er dog ikke meningsfuldt at inkludere disse personer i analyserne, fordi de *pr. definition* ikke havde beskæftigelse som deres hovedaktivitet på interviewtidspunktet. Frasorteringen af relativt "stærke" personer med psykiske lidelser er imidlertid vigtig at have in mente ved læsning af dette notats resultater.

### 1.2.3 Variable

I dette afsnit beskriver vi de variable, der indgår i notatets analyser.

#### *Beskæftigelse*

Som afhængig variabel anvender vi en 0/1 variabel for, om den enkelte er i beskæftigelse eller ej. Til brug for dannelsen af denne variabel tager vi afsæt i følgende spørgsmål<sup>7</sup> fra SHILD:

*Hvad er din hovedbeskæftigelse?*

Vores 0/1 variabel for beskæftigelse får værdien 1, hvis den adspurgte har svaret:

- Topledelse (adm. dir./kontorchef)
- Liberale erhverv (fx praktiserende læge/advokat/revisor)
- Selvstændig erhvervsdrivende eller medhjælpende ægtefælle
- Lønmodtager uden ledelsesansvar
- Lønmodtager med ledelsesansvar
- Ansat i fleksjob
- Førtidspensionist med skånejob, beskyttet beskæftigelse, bijob.

Variablen får værdien 0, hvis den adspurgte har svaret:

- Arbejdsløs/ledig på dagpenge, ledighedsydelse
- Arbejdsløs/ledig på kontanthjælp, ressourceforløb
- Sygedagpengemodtager, i gang med jobafklaring
- Hjemmegående husfar/husmor.

#### *Personforhold*

Vi inddrager en række personkarakteristika, der svarer til nogle af de variable, der traditionelt inddrages, når man undersøger forhold af betydning for, om man er i beskæftigelse eller ej. Det drejer sig om følgende variable:

- *Køn:* (survey-data)
- *Alder:* (survey-data, opgjort pr. 1. september 2016)
- *Etnisk oprindelse:* Ikke-vestlig oprindelse eller ej (registerdata)
- *Familietype:* Enlig eller gift/samlevende (registerdata)
- *Højest fuldførte uddannelsesniveauer:* Opdelt på hovedgrupper (registerdata)
- *Selvvurderet helbred:* Opgjort på en skala fra 1-5, hvor 1 = virkelig godt, og 5 = meget dårligt (survey-data).

Desuden har vi medtaget to variable af specifik relevans for personer med handicap, nemlig:

- *Sværhedsgrad af handicap:* Større eller mindre handicap (survey-data)
- *Alder ved handicappets opståen:* (survey-data).

---

<sup>7</sup> Ved barsel fra beskæftigelse er oplyst den type beskæftigelse, personen er på barsel fra.

## Personlighedstræk

Vi inddrager også fem personlighedstræk som forklarende variable. De fem personlighedstræk er:

- Ekstraversion (indadvendt vs. udadvendt)
- Omgængelighed (irritabel vs. godmodig)
- Samvittighedsfuldhed (skødesløs vs. pålidelig)
- Emotionel stabilitet (bekymret vs. rolig)
- Åbenhed (konventionel vs. ukonventionel)

Til brug for måling af de fem personlighedstræk anvender vi en kort version af den såkaldte *Big Five* personlighedstest, der består af 10 spørgsmål (også kaldet BF10), se Rammstedt & John (2007). Hvert af de fem personlighedstræk er målt ved to forskellige udsagn i SHILD, der alle kan besvares på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er lig med "meget enig" og 5 er lig med "meget uenig":

*Jeg ser mig selv som en person, der ...*

1. Ekstraversion (indadvendt vs. udadvendt)

- a. ... er reserveret
- b. ... er udadvendt

Omgængelighed (irritabel vs. godmodig):

- c. ... almindeligvis stoler på folk
- d. ... har en tendens til at fokusere på andres fejl

Samvittighedsfuldhed (skødesløs vs. pålidelig):

- e. ... er mageligt anlagt
- f. ... er grundig med de ting, jeg laver

Emotionel stabilitet (bekymret vs. rolig):

- g. ... er afslappet og ikke så let bliver stresset
- h. ... bliver let nervøs og usikker

Åbenhed (konventionel vs. ukonventionel):

- i. ... ikke er særlig kunstnerisk anlagt
- j. ... har en god fantasi

Vi har efterfølgende inverteret skalaen for det ene af de to spørgsmål under hvert personlighedstræk således, at en høj værdi på skalaen peger i samme retning.<sup>8</sup> De to spørgsmål under hvert personlighedstræk er dernæst lagt sammen og divideret med 2, hvorved den nye variabel ligeledes har en skala fra 1-5.

## Social støtte

Som forklarende variable inddrager vi endvidere information om, hvorvidt den enkelte oplever at få social støtte. Til dette formål anvender vi følgende udsagn fra SHILD:

*Jeg oplever, at jeg får den støtte fra andre mennesker, som jeg har brug for.*

---

<sup>8</sup> Vi har f.eks. inverteret skalaen til spørgsmålet "Jeg ser mig selv som en person, der er udadvendt". Dette indebærer, at svaret "meget enig" får værdien 5 (i stedet for 1), hvilket stemmer overens med at svare "meget uenig" (værdien 5) til spørgsmålet "Jeg ser mig selv som en person, der er reserveret". I begge tilfælde betyder en høj værdi dermed, at man i høj grad betragter sig selv som udadvendt, mens en lav værdi betyder, at man i høj grad betragter sig selv som indadvendt.

Også her er svarmulighederne 1-5, hvor 1 er lig med "meget enig" og 5 er lig med "meget uenig". Igen inverterer vi skalaen, så en høj værdi er udtryk for en oplevelse af at få "tilstrækkelig" social støtte, mens en lav værdi afspejler, at støtten er "utilstrækkelig".

### 1.3 Metode

Det er velkendt (og det vil også fremgå af kapitel 2), at beskæftigelsen er større for personer med fysiske handicap end for personer med psykiske lidelser. De af de udvalgte personkarakteristika, der ifølge resultaterne af de analyser, der er beskrevet ovenfor, hænger sammen med beskæftigelsesandsynligheden for den ene eller begge grupper, kan på flere måder hænge sammen med de to gruppers forskellige beskæftigelse. Den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap kan således hænge sammen med, at disse personkarakteristika:

1. forøger denne gruppes beskæftigelsesandsynlighed (mest)
2. karakteriserer relativt flest i denne gruppe og/eller
3. *både* forøger gruppens beskæftigelsesandsynlighed (mest) og karakteriserer relativt flest i denne gruppe.

Som eksempel kan nævnes, at det at have en lang videregående uddannelse kan bidrage til den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap, hvis:

- Det at have en lang videregående uddannelse (især) forøger beskæftigelsesandsynligheden for personer med fysiske handicap (svarende til punkt 1)
- Der er relativt flest af personerne med fysiske handicap, der har en lang videregående uddannelse (svarende til punkt 2)
- Det at have en lang videregående uddannelse (især) forøger beskæftigelsesandsynligheden for personer med fysiske handicap og der er relativt flest af personerne med fysiske handicap, der har en sådan uddannelse (svarende til punkt 3).

Til brug for punkt 2 undersøger vi ligheder og forskelle mellem personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser, hvad angår de udvalgte personkarakteristika. Til dette formål beregner vi den procentvise fordeling for kategorielle variable og gennemsnitværdien og standardafvigelsen for kontinuerte variable. Vi anvender dernæst en Wald test, der er tilpasset til brug for vægtede data, for at undersøge, om forskelle mellem de to gruppers karakteristika er signifikante.

Til brug for punkt 1 og 3 undersøger vi, om der er en (positiv eller negativ) sammenhæng mellem personkarakteristika og beskæftigelsesandsynligheden for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser, og om (graden af) disse sammenhænge er forskellig for de to grupper. Sådanne sammenhænge fortæller os ikke noget om årsag og virkning, og vi kan derfor ikke afgøre, om en given sammenhæng er kausal, og i så fald i hvilken retning, kausaliteten går. Hvis der fx viser sig at være en positiv sammenhæng mellem at være omgængelig og beskæftigelsesandsynligheden, ved vi ikke, om det er graden af omgængelighed, der påvirker sandsynligheden for at være i beskæftigelse, eller om det er beskæftigelse, der påvirker graden af omgængelighed.

For at undersøge, hvilken sammenhæng der er mellem personkarakteristika og sandsynlighed for at være i beskæftigelse, anvender vi en logit-regression. Logit-regressionen gennemføres særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Med afsæt i resultaterne heraf beregner vi marginale effekter. Resultaterne giver os et billede af, hvilke af de undersøgte personkarakteristika der hænger signifikant (positivt eller negativt) sammen med beskæftigelsesandsynligheden for henholdsvis personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser.

Dernæst undersøger vi, om sammenhængen mellem beskæftigelses sandsynligheden og specifikke personkarakteristika er signifikant forskellig for de to grupper. Vores undersøgelse tager afsæt i en samlet logit-regression, hvor en 0/1 variabel for, om man har et fysisk handicap eller en psykisk lidelse, er interageret med hver af de øvrige forklarende variable. Herved tillader vi, at sammenhængen mellem beskæftigelses sandsynligheden og et givent karakteristikum, fx det at være kvinde (frem for mand), kan være forskellig for de to grupper. Med afsæt heri forudsiges beskæftigelses sandsynligheden for hver værdi af de forklarende variable (fx foretages beregning for både kvinder og mænd, når det gælder køn) særskilt for de to typer af handicap, mens alle de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle. Det vil sige, at når vi forudsiger beskæftigelses sandsynlighederne for fx:

- kvinder med et fysisk handicap
- kvinder med en psykisk lidelse
- mænd med et fysisk handicap
- mænd med en psykisk lidelse

er de fire beregninger alle foretaget med afsæt i personer, der i øvrigt er "ens", når det gælder alder, familietype, uddannelsesniveau, helbred, personlighedstræk etc. Med andre ord anvendes samme værdi for disse variable i alle fire beregninger. Beregningerne gør det muligt for os at undersøge, om sandsynligheden for at være i beskæftigelse *isoleret set* er forskellig for fx kvinder, der har henholdsvis fysiske handicap og psykiske lidelser. For en nærmere beskrivelse af den anvendte metode, se Long & Freese (2014).

De forudsagte beskæftigelses sandsynligheder vises i figurer, hvor der er indsat et 90-procents-konfidensinterval for hver beregning. Hvis konfidensintervallerne for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser ikke overlapper hinanden for et givent karakteristikum, fx det at være kvinde, er beskæftigelses sandsynligheden for kvinder signifikant forskellig for de to grupper på (mindst) et 10-procents-niveau. Det vil sige, at der højst er 10 pct. risiko for, at denne konklusion er forkert.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> Der er ikke nogen videnskabelig "rigtig" grænse for, hvad signifikansniveauet skal være, for at man kan konkludere, at der er tale om en statistisk signifikant forskel. Fastsættelsen af grænsen på de 10 pct. skal ses i lyset af dels, at observationsantallet især for personer med psykiske lidelser er begrænset set i lyset af det store antal forklarende variable, dels at der primært er tale om survey-data, som ikke nødvendigvis er fuldt repræsentative for de grupper, vi undersøger her.

## 2 De to gruppers personkarakteristika

Personer med fysiske handicap er i væsentligt større omfang i beskæftigelse end personer med psykiske lidelser. De to gruppers beskæftigelsesandsynlighed er henholdsvis 62 og 38 pct. i SHILD 2016 før afgrænsning af populationerne, se nedenfor.

I dette afsnit ser vi nærmere på, hvad der karakteriserer de personer med handicap der indgår i vores undersøgelse. Resultaterne fremgår af bilagstabel 1.1 i bilag 1. Personer med handicap er her afgrænset til dem, der har mulighed for at have beskæftigelse som sin hovedaktivitet på undersøgelsestidspunktet. Dette indebærer, at personer med handicap, der er under uddannelse, har forladt arbejdsmarkedet eller har svaret "andet" til et spørgsmål om deres hovedaktivitet på undersøgelsestidspunktet, er udeladt, se afsnit 1.2.2.

De udvalgte personer med handicap fordeler sig med 56 pct., der udelukkende har fysiske handicap, 33 pct., der udelukkende har psykiske lidelser, mens de resterende 11 pct. både har fysiske handicap og psykiske lidelser, se bilag 1. Vi har udeladt sidstnævnte gruppe fra vores undersøgelse som følge af et begrænset observationsantal. I det følgende ser vi nærmere på ligheder og forskelle mellem personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser, når det gælder gruppernes beskæftigelsesandsynlighed og de udvalgte personkarakteristika. Disse personkarakteristika er nærmere beskrevet i afsnit 1.2.3.

De udvalgte personer med fysiske handicap er i væsentligt større omfang i beskæftigelse end de udvalgte personer med psykiske lidelser: Mens 86 pct. af personerne med fysiske handicap er i beskæftigelse på interviewtidspunktet, gælder dette kun 65 pct. af personerne med psykiske lidelser. De høje beskæftigelsesandsynligheder skal i sagens natur ses i lyset af, at personer, der *pr. definition* ikke havde mulighed for at have beskæftigelse som deres hovedaktivitet på interviewtidspunktet, er udeladt. I afsnit 1.2.2 konkluderede vi imidlertid, at den udeladte gruppe af personer med psykiske lidelser er en relativt stærk gruppe, der formentlig vil have bedre beskæftigelsesmuligheder end den samlede gruppe af personer med psykiske lidelser, når først de har afsluttet deres uddannelse.

Mens begge grupper stort set er ligeligt fordelt på kvinder og mænd, er der relativt stor forskel på gruppernes alderssammensætning. Personerne med fysiske handicap er således i gennemsnit væsentligt ældre end personerne med psykiske lidelser (47 år mod 38 år). Forskellen fremgår også af, at mens kun hver fjerde af personerne med fysiske handicap er under 40 år, gælder dette over halvdelen af personerne med psykiske lidelser.

I begge grupper har 5-6 pct. ikke-vestlig oprindelse. De to grupper ligner også hinanden, når det gælder deres egen vurdering af deres helbredstilstand, om end relativt flere af personerne med psykiske lidelser angiver at have dårligt eller meget dårligt helbred (25 vs. 19 pct.). De to grupper adskiller sig også ved, at næsten halvdelen af personerne med psykiske lidelser er enlige mod kun lidt mere end hver fjerde af personerne med fysiske handicap.

Der er relativt set lige mange i de to grupper, der har en mellemlang eller en lang videregående uddannelse (22-23 pct.). De to grupper adskiller sig imidlertid ved, at relativt flere af personerne med fysiske handicap har en erhvervsfaglig uddannelse (45 mod 28 pct.), mens relativt færre har en gymnasial uddannelse (6 mod 10 pct.) eller grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau (28 mod 40 pct.). Personerne med fysiske handicap har med andre ord i gennemsnit flere års uddannelse end personerne med psykiske lidelser – en forskel, der dog givetvis til dels kan tilskrives de to gruppers forskellige alderssammensætning.

Der er relativt flere af personerne med psykiske lidelser end af personerne med fysiske handicap, der har et større handicap (39 vs. 27 pct.). Desuden var personerne med psykiske lidelser i gennemsnit yngre, da deres handicap opstod (28 vs. 36 år).

Endelig afskiller de to grupper sig fra hinanden, når det gælder de undersøgte personlighedstræk. Baseret på personernes egne udsagn er personerne med fysiske handicap således i gennemsnit mere udadvendte, mere omgængelige, lidt mere samvittighedsfulde, mere emotionelt stabile og mindre åbne (her i betydningen mere konventionelle) end personerne med psykiske lidelser. Endvidere oplever personerne med fysiske handicap i lidt større udstrækning end personerne med psykiske lidelser, at de får den støtte fra andre mennesker, som de har brug for.

## 3 Analyseresultater

Der er en sammenhæng mellem en række af de undersøgte personkarakteristika og beskæftigelsesandsynligheden for de to undersøgte grupper af personer med handicap. Vi redegør i det følgende for analyseresultaterne, der fremgår af bilagstabel 2.1 i bilag 2. Desuden ser vi på, om graden af sammenhæng mellem personkarakteristika og beskæftigelsesandsynlighed er forskellig for de to grupper. Afslutningsvis sammenholder vi resultaterne i kapitel 2 med resultaterne i dette kapitel for dermed at forøge vores viden om baggrunden for, at beskæftigelsen er mindre blandt personer med psykiske lidelser end blandt personer med fysiske handicap.

### 3.1 Sammenhæng mellem personkarakteristika og beskæftigelsesandsynlighed

For både personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser gælder, at beskæftigelsesandsynligheden hænger signifikant sammen med køn, helbred, uddannelse og sværhedsgrad af handicappet. Endvidere hænger beskæftigelsesandsynligheden for begge grupper også sammen med, i hvor høj grad man selv oplever dels, at man er emotionelt stabil, dels at man får den støtte fra andre mennesker, som man har brug for. For begge grupper gælder således, at beskæftigelsesandsynligheden er:

- større for mænd
- mindre for personer med dårligt eller meget dårligt helbred
- mindre for personer med et større handicap
- større jo mere emotionel stabil, den enkelte oplever at være
- større jo mere man oplever at få den støtte fra andre mennesker, som man har brug for
- større jo mere uddannelse, man har.

Sammenhængen mellem uddannelsesniveau og beskæftigelsesandsynlighed er dog lidt forskellig for de to grupper. For personer med psykiske lidelser gælder, at beskæftigelsesandsynligheden er større for personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse (erhvervsfaglig, kort, mellem-lang eller lang videregående uddannelse) end for personer, der kun har en grundskoleuddannelse. For personer med fysiske handicap viser forskellen sig alene, når vi sammenligner personer med en mellemlang eller lang videregående uddannelse med personer, der kun har en grundskoleuddannelse.

Enkelte af de undersøgte personkarakteristika hænger signifikant sammen med beskæftigelsesandsynligheden for den ene af de to grupper. For personer med fysiske handicap gælder, at beskæftigelsesandsynligheden er mindre, hvis man er enlig, end hvis man er gift eller samlevende. Desuden gælder det for denne gruppe, at beskæftigelsesandsynligheden er større, jo mere uadvendt, man er. For personer med psykiske lidelser gælder, at beskæftigelsesandsynligheden er mindre for de 18-39-årige end for de 40-49-årige. Det er med andre ord især blandt de "yngre voksne", at vi finder de personer med psykiske lidelser, der har en relativ lav beskæftigelsesandsynlighed.

Tilbage står nogle få af de undersøgte personkarakteristika, som ikke hænger nævneværdigt sammen med beskæftigelsesandsynligheden for hverken personer med fysiske handicap eller personer med psykiske lidelser. For det første er der tilsyneladende ikke nogen nævneværdig sammenhæng mellem



gruppernes beskæftigelsesandsynlighed, og om personerne i de to grupper har ikke-vestlig oprindelse eller ej. Resultatet kan dog være en følge af, at der er relativt få personer i det undersøgte datamateriale med ikke-vestlig oprindelse. For det andet hænger personernes alder ved handicappets opståen heller ikke nævneværdigt sammen med beskæftigelsesandsynligheden. For det tredje er der ikke nogen nævneværdig sammenhæng mellem beskæftigelsesandsynligheden og tre af de fem undersøgte personlighedstræk, nemlig a) samvittighedsfuldhed, b) åbenhed (at være åben betyder her, at man er ukonventionel) og c) omgængelighed.

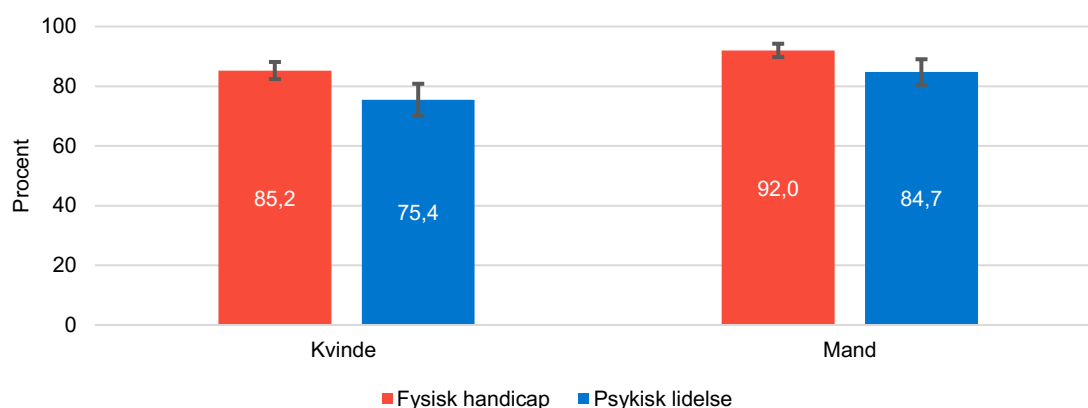
## 3.2 Forskellige sammenhænge for de to grupper

Beskæftigelsen er større for personer med fysiske handicap end for personer med psykiske lidelser, se også kapitel 2. Spørgsmålet er her, om denne forskel bl.a. hænger sammen med, at sammenhængen mellem beskæftigelsesandsynligheden og specifikke personkarakteristika *isoleret set* er (mest) positiv for personer med fysiske handicap. For at undersøge dette nærmere tager vi udgangspunkt i de personkarakteristika, der ifølge ovenstående gennemgang hænger signifikant sammen med beskæftigelsesandsynligheden for den ene eller begge de undersøgte grupper.

### 3.2.1 Køn

Vi ser først på sammenhængen mellem køn og beskæftigelsesandsynligheden for de to grupper. For begge grupper gælder som nævnt, at beskæftigelsesandsynligheden er større for mænd end for kvinder. Dette fremgår også af figur 3.1. Det fremgår endvidere, at den forudsagte beskæftigelsesandsynlighed – der her er beregnet ved gennemsnitværdier for alle de øvrige variable, se også afsnit 1.3 – er større for personer med fysiske handicap end for personer med psykiske lidelser blandt både kvinder (85 vs. 75 pct.) og mænd (92 vs. 85 pct.). Forskellene er signifikante på (mindst) et 10 pct.'s niveau for begge køn, men er af nogenlunde samme størrelsesorden. Resultaterne tyder med andre ord på, at der ikke *isoleret set* er en forskellig sammenhæng mellem køn og beskæftigelsesandsynligheden for de to grupper.

**Figur 3.1** Beskæftigelsesandsynlighed afhængigt af køn særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelsesandsynlighederne er forudsagt særskilt for køn og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitværdien for alle.

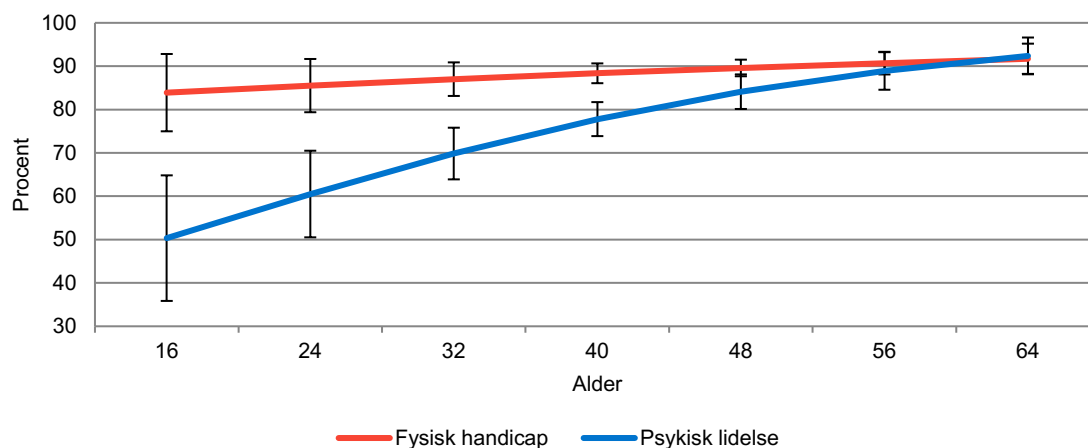
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger i toppen af søjlerne.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.2 Alder

Vi ser dernæst på, om sammenhængen mellem alder og beskæftigelses sandsynlighed er forskellig for de to grupper. Vi fandt ovenfor, at beskæftigelses sandsynligheden er mindre for yngre end for ældre, når det gælder personer med psykiske lidelser, mens der ikke er nogen nævneværdig sammenhæng mellem alder og beskæftigelses sandsynlighed for personer med fysiske handicap. Disse resultater fremgår også af figur 3.2. Figuren viser, at beskæftigelses sandsynligheden stort set er den samme uanset alder for personer med fysiske handicap, mens den stiger med stigende alder for personer med psykiske lidelser. Sammenligner vi de to kurver, finder vi, at beskæftigelses sandsynligheden er mindre for personer med psykiske lidelser end for personer med fysiske handicap indtil ca. 50-årsalderen, mens der ikke er nævneværdig forskel på de to gruppers beskæftigelses sandsynlighed efter de 50 år. Der er altså *isoleret* set en mindre beskæftigelses sandsynlighed for personer med en psykisk lidelse blandt personer under 50 år.

**Figur 3.2** Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af alder særskit for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelses sandsynlighederne er forudsagt særskit for alder og handicaptyp, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

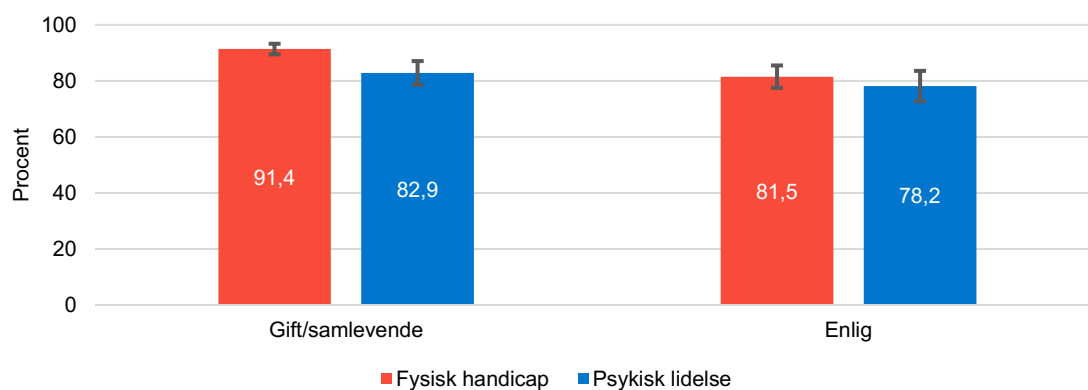
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.3 Familietype

For personer med fysiske handicap gælder som nævnt, at beskæftigelses sandsynligheden hænger sammen med familietype: Personer, der er gift eller samlevende, har en større beskæftigelses sandsynlighed, end personer, der er enlige. Der er derimod ikke nogen nævneværdig sammenhæng mellem beskæftigelses sandsynlighed og familietype for personer med psykiske lidelser. Når vi sammenligner beskæftigelses sandsynligheden for personer med henholdsvis fysiske handicap og psykiske lidelser afhængigt af familietype, finder vi en større beskæftigelses sandsynlighed for personer med fysiske handicap blandt dem, der er gifte eller samlevende (91 vs. 83 pct.), se figur 3.3. Beskæftigelses sandsynligheden er også lidt større for personer med fysiske handicap, når vi ser på enlige (82 vs. 78 pct.), men denne forskel er ikke statistisk signifikant. Resultaterne viser således, at der *isoleret* set er en positiv sammenhæng mellem at være gift/samlevende og beskæftigelses sandsynligheden for personer med fysiske handicap, mens det at være gift/samlevende ikke gør en forskel for personer med psykiske lidelser.

**Figur 3.3** Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af, om man er gift/samlevende eller enlig særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelses sandsynlighederne er forudsagt særskilt for familie- og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

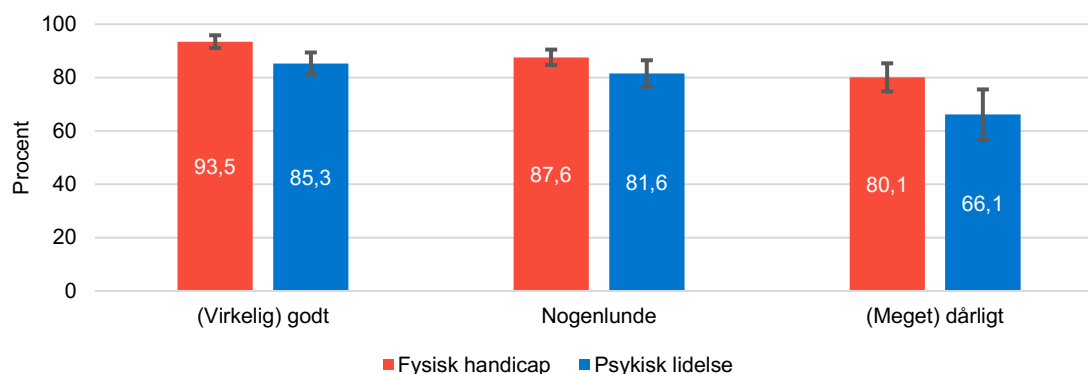
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger i toppen af søjlerne.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.4 Selvvurderet helbred

For begge grupper gælder som nævnt, at beskæftigelses sandsynligheden er mindre for personer med dårligt eller meget dårligt helbred end for andre. En sammenligning af beskæftigelses sandsynligheden for de to grupper afhængigt af helbred viser, at personer med fysiske handicap har en større beskæftigelses sandsynlighed end personer med psykiske lidelser blandt dem, der har et godt eller et virkelig godt helbred (94 vs. 85 pct.), se figur 3.4. Der er tilsyneladende en tilsvarende forskel blandt personer med et dårligt eller meget dårligt helbred (80 vs. 66 pct.), men denne forskel er ikke statistisk signifikant. Det at have et (virkelig) godt helbred hænger altså *isoleret set* mere positivt sammen med beskæftigelses sandsynligheden for personer med et fysisk handicap end for personer med psykiske lidelser.

**Figur 3.4** Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af selvvurderet helbred særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelses sandsynlighederne er forudsagt særskilt for helbred og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

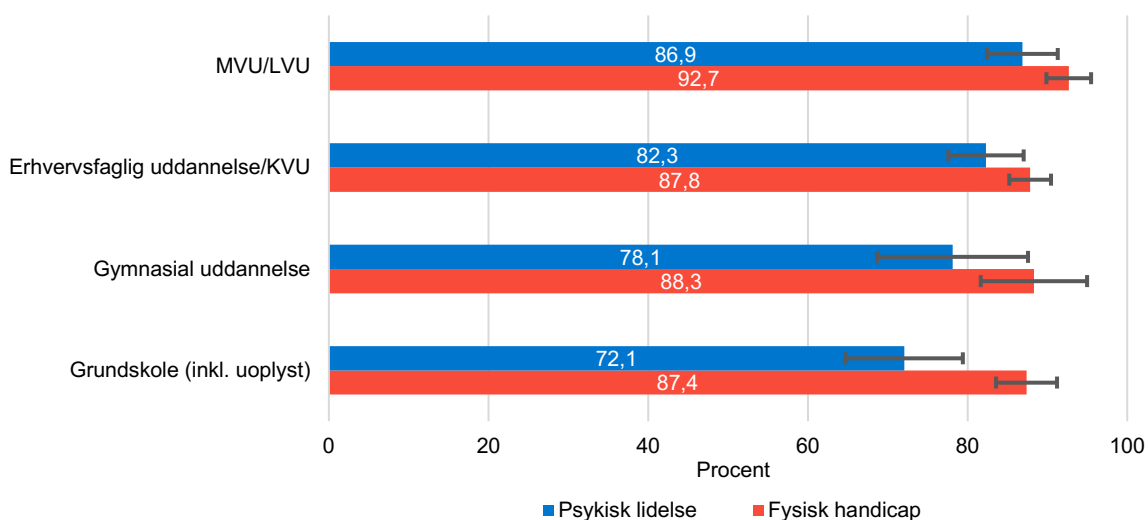
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger i toppen af søjlerne.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.5 Uddannelse

For begge grupper gælder som nævnt, at personer med en længerevarende uddannelse har en større beskæftigelses sandsynlighed end personer med en korterevarende uddannelse. Vi finder, at den større beskæftigelses sandsynlighed for personer med fysiske handicap især viser sig blandt personer, der kun har en grundskoleuddannelse (inkl. uoplyst uddannelse) (87 vs. 72 pct.), se figur 3.5. Beskæftigelses sandsynligheden er tilsyneladende også forskellig for de to grupper for personer med en gymnasial eller en erhvervs kompetencegivende uddannelse, men i disse tilfælde er forskellen ikke statistisk signifikant. Resultaterne tyder med andre ord på, at sammenhængen mellem beskæftigelses sandsynligheden og det at have en grundskoleuddannelse som højest fuldførte uddannelse *isoleret set* er mere negativ for personer med psykiske lidelser end for personer med fysiske handicap.

**Figur 3.5** Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af højest fuldførte uddannelsesniveau særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90.procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelses sandsynlighederne er forudsagt særskilt for uddannelse og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

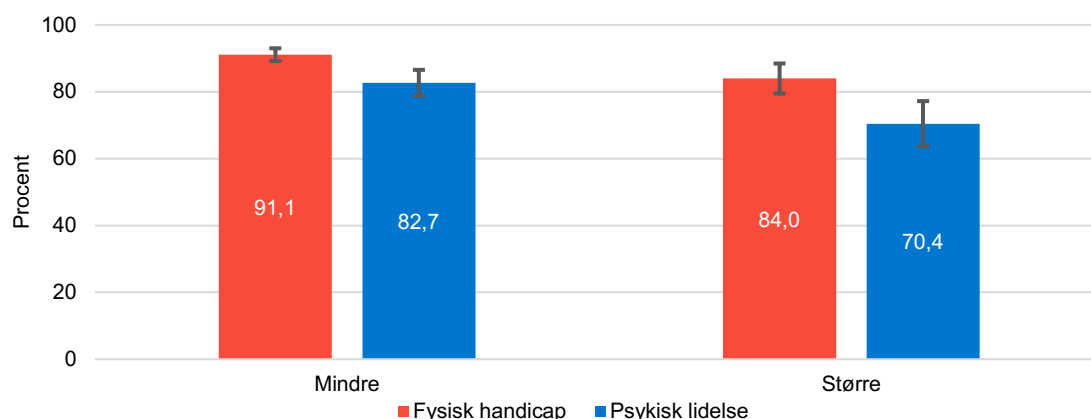
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de vandrette streger i enden af søjlerne.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.6 Sværhedsgrad af handicap

Beskæftigelses sandsynligheden er som nævnt større for personer med mindre handicap end for personer med større handicap – dette gælder for begge de undersøgte grupper. Vi finder, at beskæftigelses sandsynligheden er større for personer med fysiske handicap end for personer med psykiske lidelser, uanset sværhedsgraden af handicapet. Blandt dem, der har et mindre handicap, er beskæftigelses sandsynligheden 91 pct. for personer med fysiske handicap mod 83 pct. for personer med psykiske lidelser. De tilsvarende tal for personer med større handicap er 84 vs. 70 pct. Sammenhængen mellem beskæftigelsesgraden og sværhedsgraden af handicapet synes med andre ord ikke *isoleret set* at være forskellig for de to grupper.

**Figur 3.6** Beskæftigelsesandsynlighed afhængigt af sværhedsgraden af handicappet sæskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelsesandsynlighederne er forudsagt sæskilt for sværhedsgrad af handicap og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

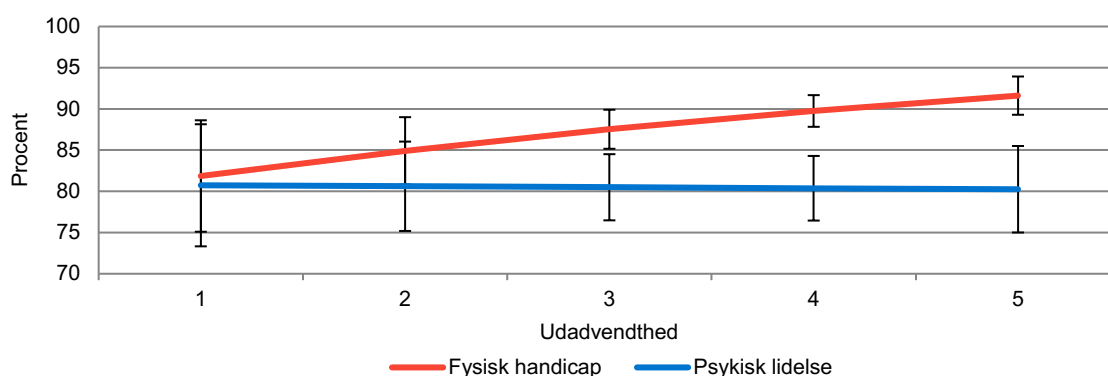
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger i toppen af søjlerne.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.7 Udadvendthed

Personer med fysiske handicap har som nævnt en større beskæftigelsesandsynlighed, jo mere udadvendte de er – denne sammenhæng gælder ikke for personer med psykiske lidelser, se også figur 3.7.

**Figur 3.7** Beskæftigelsesandsynlighed afhængigt af, hvor udadvendt man ifølge eget udsagn er sæskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelsesandsynlighederne er forudsagt sæskilt for grad af udadvendthed og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

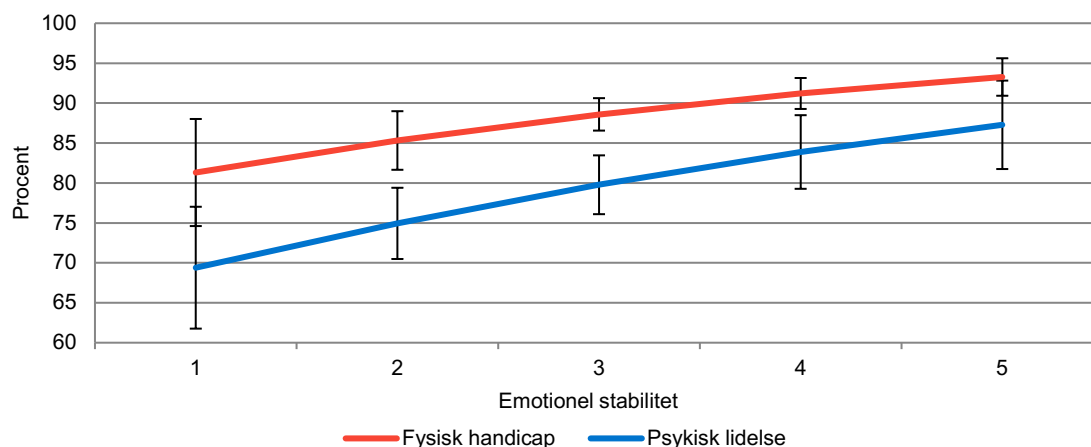
Vi finder, at beskæftigelsesandsynligheden er større for personer med fysiske handicap end for personer med psykiske lidelser blandt dem, der enten opfatter sig selv som udadvendte eller som hverken er udadvendte eller reserverede. For personer, der betragter sig selv som reserverede, er der ikke signifikant forskel på de to gruppers beskæftigelsesandsynlighed. Sammenhængen mellem beskæftigelsesandsynligheden og graden af udadvendthed ser altså *isoleret set* ud til at være positiv for

personer med et fysisk handicap, mens der ikke er en nævneværdig sammenhæng mellem graden af udadvendthed og beskæftigelses sandsynligheden for personer med psykiske lidelser.

### 3.2.8 Emotionel stabilitet

For begge grupper gælder som nævnt, at beskæftigelses sandsynligheden stiger med stigende emotionel stabilitet. Beskæftigelses sandsynligheden er større for personer med fysiske handicap end for personer med psykiske lidelser – forskellen er nogenlunde den samme uanset graden af emotionel stabilitet, se figur 3.8. Konfidensintervallerne i ”enderne” viser, at forskellen mellem de to grupper dog ikke er statistisk signifikant, når vi tager afsæt i henholdsvis de mest bekymrede og de mest rolige. Resultaterne tyder alt i alt på, at sammenhængen mellem beskæftigelses sandsynligheden og graden af emotionel stabilitet *isoleret set* ikke er forskellig for de to grupper.

**Figur 3.8** Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af, hvor emotionel stabil man ifølge eget udsagn er særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelses sandsynlighederne er forudsagt særskilt for grad af emotionel stabilitet og handicapstype, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

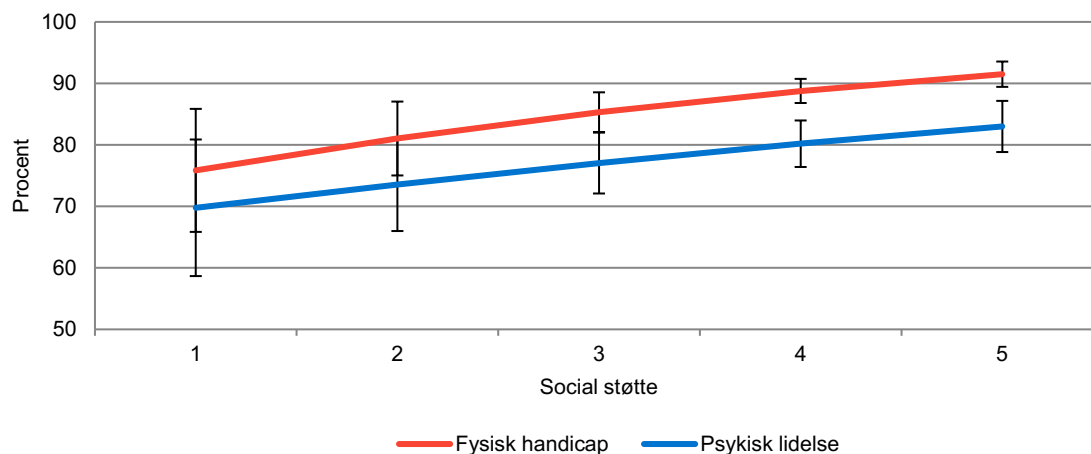
Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.2.9 Social støtte

Beskæftigelses sandsynligheden er større, jo højere grad man har oplevelsen af at få den støtte fra andre mennesker, som man har brug for – dette gælder for begge de undersøgte grupper. Forskellen mellem de to gruppers beskæftigelses sandsynlighed er imidlertid stort set den samme uanset det oplevede omfang af social støtte, se figur 3.9. Dette tyder på, at sammenhængen mellem beskæftigelses sandsynligheden og oplevet omfang af social støtte *isoleret set* ikke er forskellig for de to grupper.

**Figur 3.9** Beskæftigelses sandsynlighed afhængigt af, i hvor høj grad man oplever at få den støtte fra andre mennesker, som man har brug for særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Procent med et 90-procents-konfidensinterval.<sup>1</sup>



Anm.: Beskæftigelses sandsynlighederne er forudsagt særskilt for grad af social støtte og handicaptypen, mens de øvrige forklarende variable antager gennemsnitsværdien for alle.

Note: <sup>1</sup> Konfidensintervaller er illustreret ved de lodrette streger.

Kilde: SHILD16 og registerdata.

### 3.3 Opsamling

Beskæftigelsen er større blandt personer med fysiske handicap end blandt personer med psykiske lidelser. Den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap kan som nævnt i afsnit 1.3 hænge sammen med, at specifikke personkarakteristika:

1. forøger denne gruppes beskæftigelses sandsynlighed (mest)
2. karakteriserer relativt flest i denne gruppe og/eller
3. både forøger gruppens beskæftigelses sandsynlighed (mest) og karakteriserer relativt flest i denne gruppe.

I det følgende sammenholder vi resultaterne i kapitel 2 med resultaterne i dette kapitel med det formål at beskrive, hvordan de undersøgte personkarakteristika kan hænge sammen med den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap. Vores beskrivelse tager afsæt i punkt 1-3.

Ad 1: Personer med fysiske handicap er i større omfang i beskæftigelse end personer med en psykisk lidelse, hvis de:

- har et (virkelig) godt helbred.

Ad 2: For følgende personkarakteristika gælder, at relativt flere af personerne med fysiske handicap har disse karakteristika:

- emotionel stabilitet
- oplevelse af at få social støtte.

Ad 3: For følgende personkarakteristika gælder, at de forøger beskæftigelsessandsynligheden (mest) for personer med fysiske handicap, samtidig med at relativt flest i denne gruppe har disse karakteristika:

- at være gift eller samlevende
- at være udadvendt.

For følgende personkarakteristika gælder, at de reducerer beskæftigelsessandsynligheden mere for personer med psykiske lidelser end for personer med fysiske handicap samtidig med at relativt flere i førstnævnte gruppe har disse karakteristika:

- at være under 50 år
- at have grundskole som højest fuldførte uddannelse.

Alt i alt tegner der sig et billede af, at den større beskæftigelse blandt personer med fysiske handicap sammenlignet med personer med psykiske lidelser bl.a. hænger sammen med forskelle i gruppernes sammensætning, når det gælder alder, familieforhold, uddannelse, udadvendthed, emotionel stabilitet og omfanget af social støtte, og at sammenhængen mellem beskæftigelsessandsynligheden og specifikke karakteristika, hvad angår familietype, helbred, udadvendthed, alder og uddannelse, er mere gunstig for personer med fysiske handicap.



# Bilag 1 Deskriptiv statistik

**Bilagstabel 1.1** Deskriptiv statistik for personer med handicap, der har mulighed for at have beskæftigelse som sin hovedaktivitet.<sup>1</sup> Procent<sup>2</sup>, gennemsnit og standardafvigelse (i parentes).

	Fysisk handicap	Psykisk lidelse	Både fysisk handicap og psykisk lidelse	Handicap, i alt
Kun fysisk handicap				55,9
Kun psykisk lidelse				33,3
Både fysisk handicap og psykisk lidelse				10,9
Beskæftiget	86,3 <sup>5</sup>	65,0	63,7	76,8
Mand	50,6	46,6	55,0	51,3
16-24 år	2,9 <sup>5</sup>	10,7	5,6	5,8
25-39 år	20,7 <sup>5</sup>	45,6	28,9	29,9
40-49 år	29,8 <sup>5</sup>	23,3	30,7	27,7
50-59 år	35,1 <sup>5</sup>	16,6	30,7	28,5
60-64 år	11,4 <sup>5</sup>	3,8	4,2	8,1
Alder, gns.	46,8 <sup>5</sup> (0,32)	38,4 (0,46)	43,5 (0,82)	43,7 (0,27)
Ikke-vestlig oprindelse	4,7	6,4	14,2	6,3
Enlig	27,0 <sup>5</sup>	47,7	43,5	35,6
(Virkelig) godt helbred	35,3	36,0	15,7	33,4
Nogenlunde helbred	45,5 <sup>5</sup>	38,9	44,2	43,2
(Meget) dårligt helbred	19,1 <sup>5</sup>	25,0	40,1	23,4
Grundskole (inkl. uoplyst)	28,0 <sup>5</sup>	39,7	39,4	33,1
Gymnasial uddannelse	5,5 <sup>5</sup>	9,5	10,6	7,4
Erhvervsfaglig uddannelse/ KVVU	45,0 <sup>5</sup>	28,1	34,1	38,2
MVU/ LVU	21,5	22,7	15,9	21,3
Større handicap	26,8 <sup>5</sup>	38,9	52,6	33,7
Alder ved handicaps opståen, gns.	35,6 <sup>5</sup> (0,40)	27,6 (0,55)	26,8 (0,97)	32,0 (0,32)
Udadvent <sup>3,4</sup> , gns.	3,9 <sup>5</sup> (0,03)	3,2 (0,05)	3,2 (0,09)	3,6 (0,03)
Omgængelig <sup>3,4</sup> , gns.	4,0 <sup>5</sup> (0,02)	3,5 (0,04)	3,5 (0,07)	3,8 (0,02)
Samvittighedsfuld <sup>3,4</sup> , gns.	3,8 <sup>5</sup> (0,02)	3,6 (0,04)	3,7 (0,06)	3,7 (0,02)
Emotionel stabil <sup>3,4</sup> , gns.	3,6 <sup>5</sup> (0,03)	2,4 (0,05)	2,5 (0,08)	3,1 (0,03)
Åben <sup>3,4</sup> , gns.	3,2 <sup>5</sup> (0,03)	3,5 (0,04)	3,4 (0,08)	3,3 (0,02)
Social støtte <sup>4</sup> , gns.	4,2 (0,03) <sup>5</sup>	3,9 (0,05)	3,6 (0,09)	4,0 (0,03)
Procentgrundlag:				
Opvægtet antal personer	255.403	152.041	49.754	457.197
Uvægtet antal personer	1.587	729	236	2.552

Note: <sup>1</sup> Personer med handicap, der er under uddannelse, har forladt arbejdsmarkedet eller har svaret "andet" til spørgsmål om hovedbeskæftigelse på undersøgelsestidspunktet, er udeladt. <sup>2</sup> Tallene er opgjort i procent, medmindre der står "gns." i første kolonne. <sup>3</sup> Personlighedstræk baseret på kort version af BIG5, kaldet BFI. <sup>4</sup> Opgjort på en skala fra 1 til 5, hvor 1 = meget enig; 5 = meget uenig. <sup>5</sup> Signifikant forskel mellem personer med fysisk handicap og personer med psykisk lidelse,  $p < 0,05$ .

Kilde: SHILD16 og registerdata.

## Bilag 2 Resultater af regressionsanalyser

**Bilagstabel 2.1** Logit: Betydning af personkarakteristika for beskæftigelses sandsynligheden særskilt for personer med fysiske handicap og personer med psykiske lidelser. Marginale effekter og standardfejl (i parentes).

	Personer med fysiske handicap	Sign.	Personer med psykiske lidelser	Sign.
Mænd	0,062 (0,019)	***	0,103 (0,041)	**
16-24 år	-0,045 (0,080)		-0,222 (0,095)	**
25-39 år	-0,035 (0,031)		-0,127 (0,059)	**
50-59 år	0,020 (0,023)		0,013 (0,060)	
60-64 år	0,002 (0,031)		0,050 (0,108)	
Ikke-vestlig oprindelse	-0,061 (0,055)		-0,090 (0,103)	
Enlig	-0,079 (0,023)	***	-0,037 (0,039)	
Nogenlunde helbred	0,053 (0,023)	**	0,142 (0,047)	***
(Virkelig) godt helbred	0,102 (0,023)	***	0,190 (0,051)	***
Gymnasial uddannelse	0,008 (0,038)		0,055 (0,060)	
Erhvervsfaglig uddannelse/KVU	0,004 (0,022)		0,102 (0,044)	**
MVU/LVU	0,050 (0,024)	**	0,158 (0,047)	***
Større handicap	-0,077 (0,025)	***	-0,015 (0,047)	***
Alder ved handicappets opståen	0,000 (0,001)		0,000 (0,002)	
Udadvendt	0,020 (0,009)	**	-0,001 (0,017)	
Emotionel stabil	0,026 (0,010)	***	0,049 (0,020)	**
Samvittighedsfuld	-0,007 (0,013)		0,027 (0,023)	
Åben	0,006 (0,009)		-0,012 (0,018)	
Omgængelig	-0,008 (0,011)		-0,019 (0,021)	
Social støtte	0,028 (0,009)	***	0,033 (0,017)	*
Antal obs.	1.562		704	

Anm.: \* p < 0,10; \*\* p < 0,05; \*\*\* p < 0,01. Personer med handicap, der er under uddannelse, har forladt arbejdsmarkedet eller har svaret "andet" til spørgsmål om hovedbeskæftigelse på undersøgelsestidspunktet, er udeladt. Referencegruppen er mænd i alderen 40-49 år, der har vestlig oprindelse, bor sammen med en partner, har dårligt eller meget dårligt helbred, har grundskole som højest fuldførte uddannelse og har et mindre handicap.

# Litteratur

Larsen, M.R. & M. Larsen (2017): *Handicap, beskæftigelse og uddannelse i 2016*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 17:15.

Long, J.S. & J. Freese (2014): *Regression Models for Categorical Dependent Variables Using Stata*. 3. udgave. College Station, Texas: Stata Press.

Rammstedt, B. & O.P. John (2007): "Measuring Personality in one Minute or less: A 10-item short Version of the Big Five Inventory in English and German". *Journal of Research in Personality*, 41, s. 203-212.

**VIDEN I  
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-  
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD